

## 1. Państwowy Monitoring Środowiska – cele, zadania, struktura

Państwowy Monitoring Środowiska (PMŚ) został utworzony ustawą z dnia 20 lipca 1991 roku o Inspekcji Ochrony Środowiska w celu zapewnienia wiarygodnych informacji o stanie środowiska. Jego definicję zawiera art. 25 ust. 2 ustawy – Prawo ochrony środowiska, zgodnie z którym PMŚ jest systemem pomiarów ocen i prognoz stanu środowiska oraz gromadzenia, przetwarzania i rozpowszechniania informacji o środowisku. Gromadzone informacje służą wspomaganie działań na rzecz ochrony środowiska poprzez systematyczne informowanie organów administracji i społeczeństwa o:

- jakości elementów przyrodniczych, dotrzymany standardów jakości środowiska lub innych wymagań określonych przepisami oraz obszarach występowania przekroczeń tych standardów lub innych wymagań,
- występujących zmianach jakości elementów przyrodniczych, przyczynach tych zmian, w tym powiązaniach przyczynowo-skutkowych występujących pomiędzy emisjami i stanem elementów przyrodniczych.

Informacje wytworzone w ramach PMŚ wykorzystywane są przez jednostki administracji rządowej i samorządowej dla potrzeb operacyjnego zarządzania środowiskiem za pomocą instrumentów prawnych, takich jak: postępowanie w sprawie oceny oddziaływania na środowisko, pozwolenia na wprowadzanie do środowiska substancji lub energii, programy i plany ochrony środowiska jako całości i jego poszczególnych elementów, plany zagospodarowania przestrzennego.

Informacje wytworzone w ramach PMŚ wykorzystywane są także do celów monitorowania skuteczności działań i strategicznego planowania w zakresie ochrony środowiska. Ponadto, są podstawą do strategicznych ocen oddziaływania na środowisko oraz służą do planowania zrównoważonego rozwoju na wszystkich poziomach zarządzania. Gromadzone informacje są dodatkowo wykorzystywane dla potrzeb związanych z rozwojem regionalnym, a także wykorzystaniem funduszy strukturalnych i funduszy spójności.

Jednym z głównych celów realizacji zadań jest wytwarzanie danych i opracowywanie ocen niezbędnych do wypełnienia podpisanych i ratyfikowanych przez Polskę umów międzynarodowych, w szczególności stale poszerzających się obowiązków raportowania o stanie poszczególnych komponentów środowiska do Komisji Europejskiej, Europejskiej Agencji Środowiska oraz organów konwencji środowiskowych.

Informacje wytwarzane w systemie PMŚ są ponadto wykorzystywane w pracach nad formułowaniem stanowisk negocjacyjnych Polski dotyczących propozycji nowych uregulowań prawnych Unii Europejskiej w zakresie ochrony środowiska.

Państwowy Monitoring Środowiska zapewnia dane podlegające udostępnianiu w myśl przepisów ustawy Prawo ochrony środowiska, regulujących sprawy swobodnego dostępu do informacji.

Niezwykle istotnym elementem PMŚ są zadania związane z zapewnieniem wysokiej jakości danych wytwarzanych w ramach systemu, wiarygodność danych jest bowiem warunkiem wypełnienia celów PMŚ stawianych mu przez ustawę. Działania związane z zapewnieniem jakości danych będą obejmowały w latach 2007-2009 kontynuację procesu wdrażania systemów jakości w podsystemach monitoringu oraz

## 1. Państwowy Monitoring Środowiska – cele, zadania, struktura

akredytacji laboratoriów badawczych i pomiarowych, modernizację infrastruktury pomiarowej, opracowania metodyczne, organizację i udział w krajowych i międzynarodowych badaniach porównawczych i pomoc merytoryczną w postaci szkoleń w zakresie procedur systemowych oraz interpretacji aktów prawnych.

W celu efektywnego wdrażania nowych programów i technik monitoringowych, oraz systematycznej poprawy jakości informacji wytwarzanych w ramach systemu PMŚ, będą w miarę możliwości systematycznie analizowane wyniki dostępnych prac badawczo-naukowych z zakresu monitoringu środowiska oraz raporty i dokumenty na ten temat, przygotowywane przez instytucje międzynarodowe, w tym Komisję Europejską i Europejską Agencję Środowiska.

W odniesieniu do wszystkich rodzajów zadań cząstkowych, zarówno tych o charakterze pomiarowo/badawczo/analytycznym jak i informacyjnym, w PMŚ obowiązuje zasada cykliczności oraz zasada jednolitości metod.

Państwowy Monitoring Środowiska jest źródłem informacji o środowisku, będących wynikiem pomiarów i ocen jego stanu jak i analizą wpływu różnych czynników, w tym presji będących wynikiem działalności człowieka. W celu zapewnienia tak szerokiego spektrum informacji, zadania PMŚ realizowane będą w ramach struktury opartej na modelu DPSIR (driving forces/czynniki sprawcze - pressures/presje - state/stan - impact/oddziaływanie - response/środki przeciwdziałania) stosowanej przez Komisję Europejską, Organizację Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD), Europejską Agencję Środowiska, do sporządzania ocen zintegrowanych oraz ocen skuteczności polityki ekologicznej. Struktura ta pozwala na sprawne generowanie kompleksowej, opartej na badaniach, analizach i ocenach informacji o środowisku zarówno dla potrzeb społeczeństwa, jak i administracji rządowej, samorządowej oraz instytucji międzynarodowych.

Wyżej wymienione kategorie informacji zostały ujęte w trzech blokach PMŚ, różniących się istotnie pod względem funkcji, jakie pełnią w systemie:

- blok- presje (emisje),
- blok-stan (jakość),
- blok - oceny i prognozy.

W ramach bloku „presje” będą pozyskiwane i gromadzone informacje o źródłach i ładunkach substancji odprowadzanych do środowiska, a w szczególności informacje o emisjach pozyskiwane z systemu administracyjnego, statystyki publicznej oraz wytwarzane przez Inspekcję Ochrony Środowiska.

Kolejny cykl programowy PMŚ na lata 2007-2009 zakłada, że następować będzie intensyfikacja prac nad ewidencjonowaniem źródeł emisji do środowiska, co powinno zapewnić blokom „presje” oraz „oceny i prognozy” wzmocnienie, oparte zarówno o zmiany legislacyjne, jak instytucjonalne. W konsekwencji umożliwi to pełniejszą ocenę polityki wg modelu DPSIR, a także poszerzy możliwości wykorzystania informacji wytwarzanych w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska dla celów Narodowej Strategii Spójności i utworzonego w jej ramach Sektorowego Programu Operacyjnego „Infrastruktura i Środowisko”.

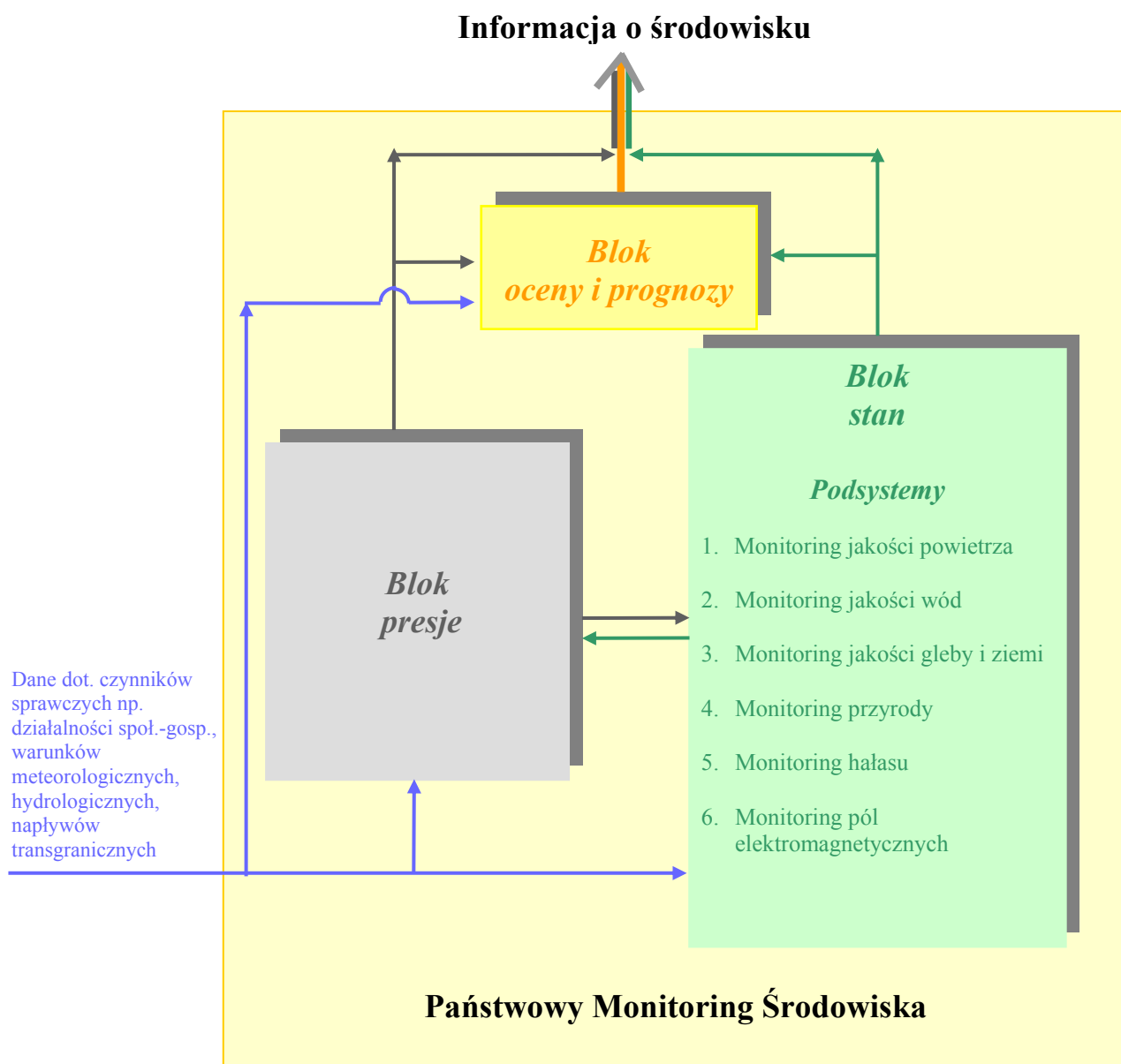
W kraju członkowskim UE podstawowym zadaniem merytorycznym w cyklu PMŚ w latach 2007-2009 jest pełne dostosowanie monitoringu środowiska do

## 1. Państwowy Monitoring Środowiska – cele, zadania, struktura

wymogów unijnych. Oznacza to m.in., w odniesieniu do bloku „presje”, utworzenie Rejestru Uwalniania i Transferu Zanieczyszczeń (PRTR) do powietrza, wód i gleby (ziemi), opracowanie map akustycznych, a także rozpoznanie obciążenia środowiska promieniowaniem elektromagnetycznym (PEM) emitowanym m.in. przez linie energetyczne czy stacje telefonii komórkowej.

Podstawowym blokiem w systemie PMS jest blok „stan”, w ramach którego będą wytwarzane i gromadzone dane pierwotne, dotyczące stanu poszczególnych elementów środowiska; w oparciu o zgromadzone dane wykonywane będą oceny dla poszczególnych komponentów.

Informacje gromadzone w ramach bloków „presje” i „stan” zasila blok „oceny i prognozy”, w ramach którego będą wykonywane zintegrowane oceny i prognozy stanu środowiska, analizy przyczynowo-skutkowe wiążące istniejący stan środowiska z czynnikami kształtującymi ten stan, mającymi swoje źródło w społeczno-gospodarczej działalności człowieka.



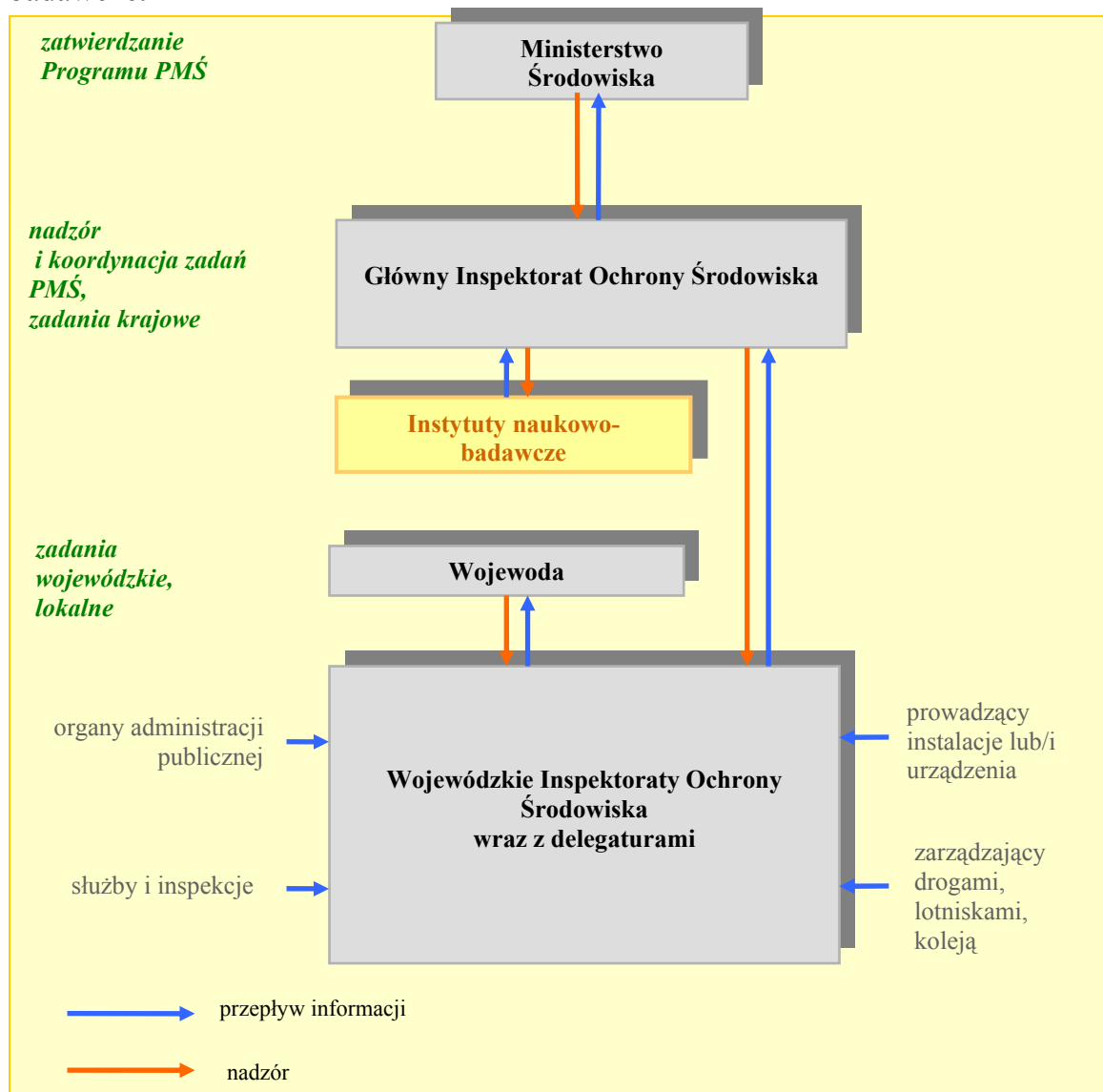
*Struktura Państwowego Monitoringu Środowiska*

## 1. Państwowy Monitoring Środowiska – cele, zadania, struktura

Działalność Państwowego Monitoringu Środowiska z mocy art. 24 ustawy z dnia 20 lipca 1991 r. o Inspekcji Ochrony Środowiska koordynują organa Inspekcji Ochrony Środowiska.

Na poziomie województwa, zadania Inspekcji Ochrony Środowiska związane z Państwowym Monitoringiem Środowiska wykonuje wojewoda przy pomocy wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska. Jednocześnie wojewódzki inspektor ochrony środowiska wykonuje w imieniu wojewody zadania i kompetencje Inspekcji Ochrony Środowiska określone w ustawie o Inspekcji i przepisach odrębnych (art. 3 ustawy z dnia 20 lipca 1991 r. o Inspekcji Ochrony Środowiska). Na poziomie krajowym zadania PMS wykonuje Główny Inspektor Ochrony Środowiska; jest on również koordynatorem działań prowadzonych dla potrzeb Państwowego Monitoringu Środowiska.

W realizacji zadań PMS uczestniczą również inne jednostki i służby zobowiązane do tego na mocy prawa np. organy administracji rządowej i samorządowej, zarządzający drogami, lotniskami, koleją, prowadzący instalacje, Państwowa Inspekcja Sanitarna jak również instytuty naukowo-badawcze.



Struktura organizacyjna Państwowego Monitoringu Środowiska